

# กลไกเกื้อกูล ตามธรรมชาติในชุมชน

## เรียนเพื่อรู้ ดูแล้วทำได้

ตลอดสู่ตรรความสำเร็จเพื่อการสร้างชุมชนสุขภาวะทางเพศ  
หมายจะสำหรับพัฒนาศักยภาพชุมชน  
ให้มีส่วนร่วมในระบบบริการช่วยเหลือส่งต่อ



# กลไกเกื้อกูล ตามธรรมชาติในชุมชน

## เรียนเพื่อรู้ ดูแล้วทำได้ ตอนสูตรความสำเร็จเพื่อการสร้างชุมชนสุขภาวะทางเพศ

|                 |   |
|-----------------|---|
| พิมพ์ครั้งที่ 1 | มีนาคม 2562   |
| จำนวนพิมพ์      | 500 เล่ม  |
| พิมพ์ที่        | บริษัท ชักเชสพับลิเคชั่น จำกัด  |
| คณะทำงาน        | ผศ.ดร.กนกวรรณ อร่าวรรณ<br>ปิยภา เมืองแม่น<br>ปัทมาพร พุนเมทรัพย์<br>ชลอยา ทรงรุป<br>อุไรรัตน์ หน้าใหม่<br>นันทิยา คathaสี<br>วราณณู เวนุอาคร<br>บรรณาธิการ<br>กษมา สัตยาหุรักษ์ |
| รูปเล่ม         | เอกสารซ แก้วมหาพิงค์  |
| จัดพิมพ์โดย     | มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.)  |



## คำนำ

แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ ดำเนินงานโดยมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (ศกส.) ด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มุ่งให้ทุกคนมีชีวิตทางเพศที่เป็นสุขและปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง และใช้การทำงานแบบมีส่วนร่วมและลงมือทำได้จริงของทุกคน จนสามารถสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนสุขภาวะทางเพศจำนวน 12 พื้นที่ ใน 9 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำปูน มหาสารകาม กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และสงขลา จนเกิดเป็นหนังสือชุด "เรียนเพื่อรู้ คุ้มแล้วทำได้"

ทั้ง 12 เรื่องเป็นการขับเคลื่อนงานสุขภาวะทางเพศในชุมชนที่แตกต่างกัน ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชน ที่สำคัญ ทั้ง 12 พื้นที่นี้ ทีมทำงานผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับ การปรับฐานคิดมุ่งมอง "เรื่องเพศเชิงบวก" มาแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นสำคัญ ของการทำงานในการสร้างให้เกิด "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" โดยการมีส่วนร่วมของ คนในระดับต่างๆ ตามแบบ "ไมเดลเชิงนิเวศวิทยา"

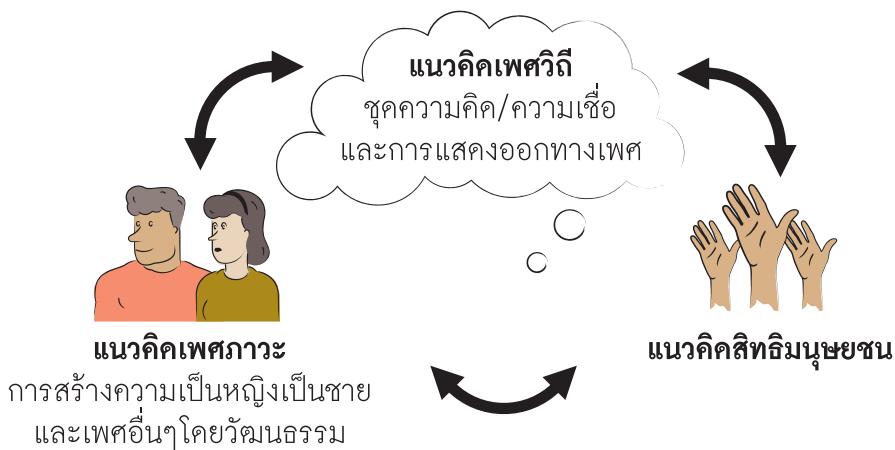
ท้ายนี้ ผู้จัดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือชุด "เรียนเพื่อรู้ คุ้มแล้วทำได้" จะเป็นประโยชน์และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศได้ไม่มากก็น้อย

มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (ศกส.)

## ความสำคัญของแนวคิด “เรื่องเพศเชิงบวก”

เพื่อให้เกิด “ชุมชนดั้นแบบสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ” คนทำงานควรมีความเข้าใจตรงกันถึงการสื่อสาร “เรื่องเพศเชิงบวก” ว่า

- เรื่องเพศ ไม่ใช่แค่เรื่องเพศสัมพันธ์ แต่ยังมีมิติค้านสุขภาพทัศนคติ รวมถึงทักษะการใช้ชีวิตที่จำเป็นต้องเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงวัย
- เรื่องเพศไม่ใช่เรื่องส่วนตัว หรือเรื่องของคนในครอบครัว แต่เป็นเรื่องของทุกคนในชุมชนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมรอบให้เป็นสังคมที่ทุกคนมีชีวิตเป็นสุข และปลดภัย
- การพูดคุยเรื่องเพศ ใช้การซึ้งให้เห็นประโยชน์ ไม่ใช้การบังคับ ปั่นจูงอาจนำไปสู่การท้าทาย ค่อค้าน
- ผู้ที่ประสบปัญหาไม่ใช่ “ตัวปัญหา” แต่คือคนที่ “กำลังเผชิญปัญหา”



## รู้จัก เข้าใจโมเดลเชิงนิเวศวิทยา กับการสร้าง “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง”

โมเดลเชิงนิเวศวิทยา เป็นโมเดลที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้วยการจัดระบบตั้งแต่ระบบสังคมจนถึงระดับบุคคลให้มีความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพคนเองและมีทัศนคติที่ดีในเรื่องเพศ

ในการทำงานสร้าง "ชุมชนต้นแบบสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ" จำเป็นต้องทำงานกับคนทุกภาคส่วนทั้งระบบที่อยู่ในชุมชน เพื่อให้เกิด "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" ในทุกระดับ



## “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” เพื่อร่วมกางคนสำคัญ ในการสร้าง “ชุมชนต้นแบบ”

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เมื่อตอน “นักจัดการเชิงกลยุทธ์” ทำหน้าที่ประสานบริหารจัดการภาคีเครือข่าย ออกแบบกิจกรรม กระบวนการทำงานให้เฉพาะเจาะจง กับกลุ่มเป้าหมาย ขับเคลื่อนและผลักดันแผนปฏิบัติการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม กับภาคีหุ้นส่วน 3 ระดับ คือ

- 1. ภาคียุทธศาสตร์** คือ ผู้กำหนดนโยบาย สนับสนุน เอื้อทรัพยากรคน งบประมาณ ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบอกต่อการ ทำงานให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพื่อขยายผลการทำงานให้กว้างขวางขึ้น
- 2. ภาคีสนับสนุน** คือ ผู้สนับสนุนทรัพยากรด้านคน วิชาการ เปิดพื้นที่ อนุมัติให้มีการดำเนินงานในชุมชนได้ รวมถึงเป็นคนที่ชุมชนยอมรับนับถือ
- 3. ภาคีปฏิบัติการ** คือ ผู้จัดบริการให้ความช่วยเหลือเยาวชนทุกด้าน สามารถเข้าถึงเยาวชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

### คุณสมบัติที่จำเป็นของ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง”



มีความมุ่งรือบด้าน  
เรื่องเพศ



มีทักษะคิดวิเคราะห์รากเหง้า  
เชิงวัฒนธรรม และ  
เชิงโครงสร้างสังคม  
ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยท้าท่องวัยรุ่น



มีทัศนคติเรื่องเพศ  
เชิงบวก



มีทักษะการทำงาน  
กับภาคีอย่างมีส่วนร่วม



มีทักษะสื่อสารเชิงบวก



มีทักษะออกแบบกระบวนการ  
เรียนรู้เพื่อสร้างการ  
เปลี่ยนแปลง

## “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” สร้างได้ด้วยวัฒนธรรมการทำงาน 7 ด้าน

1. กำหนดภารกิจทัศน์ร่วม มีเป้าหมายตรงกัน มีความเข้าใจ หลักการ แนวทาง และกระบวนการทำงานให้ถึงเป้าหมาย ร่วมกัน
2. เปิดโอกาสและกระตุ้นให้พัฒนาวัตถุกรรม โดยคึ่งศักยภาพ คนทำงานให้ได้ทดลองอย่างอิสระ เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ มาสู่การปรับพัฒนางานได้อย่างเต็มที่
3. เข้าใจเรื่องเพศเชิงบวก ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์จากการจำลอง สถานการณ์ในสังคม
4. เสริมทักษะและเพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ สนับสนุนให้ เจ้าร่วมการอบรมเพื่อขยายมุ่งมองและทักษะในการทำงาน และให้โอกาสได้ร่วมประชุมระดับชาติและนานาชาติ
5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนแบบเสริมพลังใจ โดยใช้เวลาที่ลดลง บทเรียนเป็นระยะ ให้เกิดมุ่งมองที่หลากหลาย เดิมประดิษฐ์ที่ เกี่ยวข้องกับเยาวชน ชุมชน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม ให้ภาคีได้เรียนรู้ และมีแนวทางปรับปรุงการทำงาน
6. ใช้การเชื่อมโยงกับภาคีที่หลากหลาย ผ่านการนำเสนอ ผลงานในเวทีประชุมต่าง ๆ เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และประสบการณ์กับคนจากต่างพื้นที่
7. มีระบบสนับสนุน มีผู้ประสานภาคีเพื่อร่วมรับฟัง สถานการณ์ และร่วมแก้ไขปัญหางานเป็นระยะตามแผน ปฏิบัติการ รวมทั้งสนับสนุนการทำงานด้วยเครื่องมือต่าง ๆ

### 3 กลยุทธ์สำคัญ สำหรับ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง”

- การจัดการกลไกวัสดุ
- การจัดบริการที่หลากหลาย
- การพัฒนาทักษะ

## กลไกเกือกุลตามธรรมชาติในชุมชน

โครงการกลไกการช่วยเหลือเกือกุลแบบธรรมชาติในชุมชน  
โดยสำนักข่าวเด็กและเยาวชน จ.พะเยา

พื้นที่เป้าหมาย : ต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา

### กลยุทธ์หลักที่ใช้ : กลไกช่วยเหลือเกือกุลแบบธรรมชาติในชุมชน

สำนักข่าวเด็กและเยาวชน จ.พะเยา มีฐานการทำงานค้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชน และงานป้องกันเออส์ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างศักยภาพชุมชนป้อง กันเออส์ ร่วมกับคนทำงานค้านเออส์อนามัยเจริญพันธุ์จำเจอแม่ใจ โดยมีเป้า หมายคือ "ชุมชนมีความรู้ (ข้อมูล) ความเข้าใจ (ทัศนคติ) เรื่องสุขภาวะทางเพศ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดระบบบริการค้านสุขภาวะทางเพศ ในชุมชน ขับเคลื่อนการทำงานควบคู่ไปกับการทะลายความเชื่อของคนในชุมชนที่ว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย ไม่สมควรนำมาพูดคุย หรือสื่อสารในสังคม สามารถจะ จึงทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนากลไกช่วยเหลือเกือกุลแบบธรรมชาติ จาก ฐานการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก และทำงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศด้วย มนุษย์ใหม่"

## อะไรคือกลไกการช่วยเหลือเกื้อกูลแบบธรรมชาติในชุมชน

เป็นรูปแบบการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเมตตา เพื่อรับฟังสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและสถานการณ์ท้องไม่พร้อมในวัยรุ่น ด้วยการมีส่วนร่วมของกลุ่มคน องค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ประกอบด้วยกลไกหลักภาครัฐที่เป็นหน่วยบริการสุขภาพและสังคม และกลไกในชุมชน (ภัยแล้ว แพทย์ประจำตำบล ชุมชน อสม. ครุ) ร่วมดำเนินงานช่วยเหลือ-ส่งต่อให้เยาวชนได้รับบริการอย่างครอบคลุมแบบองค์รวม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บนพื้นฐานการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล จากการมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศเชิงบวก

### องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการ เกิดกลไกช่วยเหลือเกื้อกูลแบบธรรมชาติ



1. มีการประสานมโนะทำงานอย่างสนับสนุน เช่น ทุก 3 เดือน



2. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมพลังภายในค้านการทำงาน รวมทั้งความรู้เรื่องระบบคุณและช่วยเหลือ และส่งต่อเจ้ารับบริการค้านสุขภาพ



3. จัดเวทีเพื่อทบทวนบทบาทและสร้างการรับรู้ให้กับผู้ปฏิบัติการ เน้นเรื่องระบบช่วยเหลือ ส่งต่อเจ้ารับบริการค้านสุขภาพ



4. จัดประชุมหารือแนวทางบรรจุแผนหรืออนโนบายค้านสุขภาวะทางเพศ และนำเสนอแผนต่อหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น

## ໃຄຣ ກໍາອະໄຣໃນຊຸມຊນໄດ້ບ້າງ ເພື່ອໃຫ້ເກີດກລໄກເກື້ອງກຸລກັນຕາມຮຽນຮາຕີ

### ໜ່ວຍງານສັກຄອງຄໍກປກຄອງ ສ່ວນທ້ອງດິນ



- ສນັບສຳນັນ ພັດຍັນການກໍາລຳໃກ້ເກື້ອງກຸລາມອຮຽນຮາຕີເພື່ອສ່າງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊນໃນການສອຄສ່ອງແລະເຝົ່າຮວ່າງຄູແລກັນເວົ້າ



- ກໍານົດໃຫ້ມີແຜນອຮຽນນູ່ສູງສຸກພາພ້ອງດິນດ້ານການສ້າງເສີມສູງກາວະທາງເພັນເປົ້າເວລັກເພື່ອຄຸນກາພົວມືຈົດເຢາວະນຸ່ມ



- ເປັນທີ່ປຶກຂ່າຍ ແລະຫນຸ້ນເສີມທາງວິຊາການ ຮວມທັງສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກັບຄົນໃນຊຸມຊນດ້ານການສ້ອສາຮ່ານວິຊາການສ້າງເສີມສູງກາວະທາງເພັນ

### ຜູ້ນໍາຊຸມຊນ ແລະ ອສມ.



- ສນັບສຳນັນການກໍາລຳໃນຊຸມຊນເປັນທີ່ປຶກຂ່າຍ



- ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກັບຄົນໃນຊຸມຊນດ້ານການສ້ອສາຮ່ານວິຊາການສ້າງເສີມສູງກາວະທາງເພັນ

## หน่วยงานสังกัดสาธารณสุข



- สนับสนุนการทำงานของ อสม. ที่เข้าร่วมดำเนินงาน และประสานช่องทางให้บริการเชิงรุก



- ส่งเสริมการผลักดันนโยบาย อนามัยเจริญพันธุ์อำเภอ ให้บูรณาการเข้ากับการป้องกัน แก้ไขปัญหาท้องในวัยรุ่น

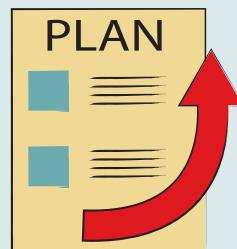


- สอดส่องคุณภาพ เฝ้าระวัง คัดกรอง แนะนำ ช่วยเหลือส่งต่อให้เยาวชน ได้รับบริการ และความช่วยเหลือ ครอบคลุมแบบองค์รวม

## สำนักป่าเวเด็กและเยาวชน



- ประสานงานภาครัฐร่วม



- ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ



- เป็นพี่เลี้ยงกลไกอุดหนาที่ อบรมชาติ ให้สามารถดำเนินงาน ตามกลไกระบบคุณภาพช่วยเหลือ ระหว่างชุมชน และโรงเรียนพยาบาล

## “สมุดบันทึกการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก” เครื่องมือสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย



- เป็นเครื่องมือที่ให้กลุ่มเป้าหมายนำการสื่อสารเรื่องเพศไปสื่อสารกับคนในครอบครัว ชุมชน เพื่อเป็นระบบบอกเสียงในการกระจายข้อมูล ช่วยให้แคนนำคำแนะนำต่างๆ ได้แม่นยำ



- ในสมุดจะมีมุมให้คิดสติ๊กเกอร์ พื้นที่สำหรับการสนทนา รูปภาพให้กับแคนนำ เพื่อใช้ประกอบการสนทนา กลุ่มย่อย



- มีจ้อตกลงร่วมกันถึงการนำสมุดไปใช้ โดยแคนนำ ต้องเขียนบันทึกลงในสมุดถึงสิ่งที่ได้สื่อสาร ได้เรียนรู้ หลังจากจบการทำกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย



- เมื่อถึงการสนทนากลุ่มย่อยในครั้งต่อไป ทุกคนนำสิ่งที่บันทึกไว้มาเล่าสู่กันฟัง เพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกันตลอดทั้งโครงการ และยังสามารถ เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลที่พุ่งเป้าไปที่แคนนำระดับตำบล และขณะทำงานสุขภาวะทางเพศตำบล

## จุดบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นในชุมชน อ่ายต่องให้ได้บ้าง



- อยู่ที่ไหนก็สามารถเข้าถึงชุมชน เช่น ห้องเรียน ตลาด สถานที่สาธารณะ ฯลฯ ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ และให้บริการดุจยางอนามัย



- ในโรงเรียน มีครุภัณฑ์รับผิดชอบงานด้านอนามัย การเจริญพันธุ์หรือแนะนำ



- ในที่ทำการเทศบาล สามารถใช้เป็นแหล่งกระจายดุจยางอนามัย

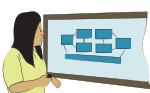


- ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นสถานที่ให้บริการด้านอุปกรณ์การป้องกันการคุกกำเนิด

## กิจกรรมที่ชุมชนสามารถออกแบบร่วมกัน ในการทำงานส่งต่อ ช่วยเหลือ



- ใช้กระบวนการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อร่วมกันออกแบบการประเมินความเสี่ยง เยี่ยมน้ำบ้าน



- ใช้การบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติม



- ฝึกปฏิบัติเพื่อทดลองใช้ระบบการส่งต่อ ให้ทุกคน เห็นภาพระบบการทำงานที่ต้องกัน ทั้งเรื่องอุปสรรค ปัญหาการติดตามลำดับขั้น และทางลัดที่นำไปสู่หน่วยที่รับผิดชอบ



- มีการประเมินผลการจัดการรายกรณี โดยบททวน สถานการณ์ที่เกิดขึ้น การเจ้าถึงเยาวชนที่ประสบปัญหา บทบาทหน้าที่ และการส่งต่อ



- ออกแบบให้มีระบบการติดตามรายกรณีแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ

หัวใจสำคัญของการทำงานโดยใช้กลไกเกือกุลตามอธรรมชาติ คือ ต้องให้ชุมชนลูกบ้านมาทำงานร่วมกันด้วยตัวเอง โดยมี DSM. ทีมภัย และหน่วยงานท้องถิ่นมาเกี่ยวข้องกัน วิธีเข้าหาชุมชนต้องไม่ใช่เรื่องเพศนำ แต่ใช้ "ทีมม้าเรียว" เป็นช่องทาง คือ ทีมภัย ที่ให้ความช่วยเหลือ เมื่อเกิดเหตุต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ชุมชนให้ความสำคัญ เพื่อเป็นช่องทางให้นำความรู้เรื่องเพศเข้าสู่ชุมชน โดยไม่ได้รับการต่อต้าน

บทเรียนจากการทำงาน



## **หน่วยงานในพื้นที่ :**

สำนักป่าเด็กและเยาวชน

ผู้ประสานงานโครงการ

นางรติรัตน์ วุฒิ

108 หมู่ 4 ต.ครีถ้อย อ.แม่ใจ จ.พะเยา 56130

โทรศัพท์มือถือ : 089-262-8485

Email : ratirat.wpk@gmail.com

## **หน่วยงานหนนนเสริมพื้นที่ :**

มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.)

86/58 โครงการวิชั่นスマาร์ทซิตี้ ถนนกรุงเทพฯ

ตำบลตลาดว魃 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ : 02 525 4922-23

โทรสาร : 02 525 4938

[www.whaf.or.th](http://www.whaf.or.th)

หนังสือชุด "เรียนเพื่อรู้ คุ้มแล้วทำได้"  
ตอนสุจริตความสำเร็จการทำงาน  
ของพื้นที่ต้นแบบชุมชนสุขภาวะทางเพศ ประกอบด้วย

1. เยาวชนรุ่นใหม่ นักสื่อสารเรื่องเพศ (เชียงราย)
2. อสม.นักสื่อสารสุขภาวะทางเพศแห่งชุมชนชาติพันธุ์ (เชียงราย)
3. กลไกประสานแหล่งเรียนรู้และระบบส่งต่อในชุมชน (กาฬสินธุ์)
4. บริการที่เป็นมิตรแบบเสริมพลังแม่วัยรุ่น (เชียงใหม่)
5. กศน.พุดเรื่องเพศอย่างปลดปล่อย (เชียงใหม่)
6. สร้างนักวิจัยชุมชน ร่วมแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม (แม่ฮ่องสอน)
7. พื้นที่เรียนรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศในสถานประกอบการ (ลำพูน)
8. กลไกเกื้อกูลตามธรรมชาติในชุมชน (พะเยา)
9. พัฒนา อสม.สู่การเป็นนักจัดการสุขภาวะทางเพศ (มหาสารคาม)
10. การออกแบบสื่อเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สื่อสารเรื่องเพศเชิงบาก (นครราชสีมา)
11. แนวทางการทำงานกลไกคำบลสุขภาวะทางเพศ (เชียงราย)
12. โรงเรียนประดิษฐ์ต้นแบบสุขภาวะทางเพศ (สงขลา)

